

קידושין פא-א

עניין: תענית בה"ב

מהרי"ל הימים שבין פסח לשבועות

[ה] באייר מתעניין את התעניות בה"ב השייכות אחר חג הפסח. וכן מתעניין אחר חג הסוכות.¹² וסמכו משום שנאמר⁵ עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה, ר"ל במקום שמחה שם תהא רעדה תענית, מדרש⁷. ועוד סמכו על איוב ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם והשכים בבוקר והעלה עולות מספר כולם כי אמר איוב אולי חטאו בני (איוב א, ה). ויש להתענות אותם

חכמה ומוסר ח"ב אות קמה

נח קור נא על ענין שתקנו הקדמונים (קדושין פא. תוס' ד"ה סקבא)
תענית בה"ב על חילול יו"ט. הלא יש כמה עברות שנכשלים בהן כנ"א ולא תקנו תעניות? ויש לנו לעיין בזה ולקחת מוסר לדרכנו. הנה יש ב' עברות שוות במעשה וחלוקות בעונשן, והוא כי אינו דומה מי שגזול עני לגזול עשיר, ואינו דומה מי שעושה עוול למי שלא היטיב עמו, לעושה עוול למי שהיטיב עמו טובה רבה. וכן עני שהאכילוהו וכבדוהו להאכילו ככלי כסף ואח"כ גנב הכלים, ענשו מרובה. והנה השי"ת נתן לנו מתנה טובה, יו"ט ושבת, להכיר תכלית האדם ולזכור הצלחתנו כי בנו בחר מכל עם, ולהתבונן בתכלית הנרצה לטוב לנו, ואם האדם חייב לשמוח ביו"ט, היינו בתכלית הנ"ל, ולכן חייבנו לאכול ולשתות ולשמוח, והנה מסתעף מזה שחוק וקלות ראש! — היש כפוי טובה גדול מזה? והעבירה גדולה מאד, על כן תקנו על זה תעניות בה"ב.

פרי צדיק פרשת קדושים

[ו] **בפרשה** זו הוזכר עוד הפעם שמירת שבת אף שבתותי השמורו ומוקדשי חיראו [ול"ב למה בפל שנית המצוה בפי' זו עלמנו]. ובצט"ט כ' ומלאה הארץ ומה וסמוך ל' אף שבתותי לומר סקבא דשחא רגלא שאוכלין ושומין כו' דכ' וטו יין ותינוש יקח לב, ובאמת בגמ' לא אמר רק רגלא דהיינו מועדים ולא שבת, דאכילת שבת אינו מוסיף שיגרוס שליטת יה"ר וכמ"ס בזה"ק (ח"ב פ"ח ב) פרש מגכס קאמר ולא פרש שבתים וכ' חדשיכס ומועדיכס שנה נפשי ואלו שבת לא קאמר. והיינו דקדושת המועדות דישראל מקדשו ל' לריך לזהר שיהי' בקדושה משא"כ קדושת שבת דכתיב כי אני ה' מקדשכם, ואף האכילה שאוכל בשבת להנחת הגוף הוא בקדושה כמ"ס האר"י, ואין שייך לומר שמתעניין שבת יגרמו להיות מלאה הארץ ומה, ובאמת גם במועדים לא אמרו הא דסקבא דשחא רגלא על יו"ט דהרי מטעם זה הוא שחקנו להתענות בה"ב אחר הרגלים (כמ"ס תוס' קידושין פא.). ולא תקנו אלא אחד פסח וסוכות ולא אחר שבועות (כמו שהק' במרדכי ועי' ב"י אור"ח סי' תכ"ט) מבואר שלא תקנו אלא שם משום שהם ימים מרובים, ולא אחר שבועות שאף בחו"ל שהם ב' ימים לא נהני להתענות אחריו וכ"ש שבת דהוא רק יום אחד, וכפי הנראה עיקר החשש משום חיה"מ כי יו"ט עלמו דמלינו בלשון הכ' גם על ר"ה לכן אכלו משמנים שהם ממחקים וגו' פי' קדוש היום לאדונינו כ"ש בשאר מועדות שומר מצוה לא ידע דבר רע ולא יביאו העמי' של מצוה לעבירה, ובמגילה (ד' י"ב:) דבשבת שישראל אוכלין ושומין מחילין בד"ס כו', שהם בנהנו או מסעודתו של אולנו רשע מ"מ מכח קדושה שבת פתחי פיהן בדי' ושירות ותשבחות וכן ביו"ט, רק בחוה"מ שאין בו כ"כ קדושה כביו"ט עלמו ומן ההורה מותר בחוה"מ בטעייט מלאכה, כדי שיהי' יגיעה שיהיה משמחת עון, רק מדרבנן אסור. ובאמת אי' בירושלמי ברצו להחזיר מלאכה חוה"מ מפני שאוכלין ושומין ופוחזין, אבל אכילת ושמחת יו"ט אינו מוסיף ולכך לא תקנו התענית אחר שבועות, ואין לפרש שמה דכתיב אף שבתותי המכונן